

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ  
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ  
З ДИСЦИПЛІНИ**

## **«ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ»**

*(для студентів 5 курсу денної форми навчання  
спеціальності 073 – Менеджмент)*

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Електронне урядування» (для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності 073 – Менеджмент) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. : С. О. Гайдученко. – Харків : ХНУМГ ім О. М. Бекетова, 2017. – 23 с.

Укладач: С. О. Гайдученко

Рецензент: д-р. екон. наук, проф. М. М. Новікова

Рекомендовано кафедрою менеджменту і адміністрування,  
протокол №1 від 31.09.2015 р.

## ЗМІСТ

	Стор.
<b>Вступ</b> .....	4
<b>Практичне заняття № 1</b> Вступ до курсу. Концептуальні засади електронного урядування. Етапи впровадження електронного урядування.....	5
<b>Практичне заняття № 2</b> Електронна демократія та електронна держава. Електронне урядування як обов’язкова умова розвитку електронної демократії.....	7
<b>Практичне заняття № 3</b> Державна політика та державне управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування. Системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування.....	9
<b>Практичне заняття № 4</b> Зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження електронного урядування. Проблеми інтеграції інформаційного простору України у світову інформаційну спільноту.....	11
<b>Практичне заняття № 5</b> Організаційно-правове забезпечення електронного урядування в Україні. Концепції розвитку інформаційного суспільства в Україні. Концепція розвитку електронного урядування в Україні.....	13
<b>Практичне заняття № 6</b> Інформаційна інфраструктура електронного урядування. Упровадження систем електронного документообігу: робота з електронними документами.....	15
<b>Практичне заняття № 7</b> Інформаційно-аналітичне забезпечення електронного урядування. Електронні адміністративні послуги.....	17
<b>Практичне заняття № 8</b> Упровадження інформаційних систем управління діяльністю державних установ. Інформаційна безпека в електронному урядуванні. Система органів влади, що відповідають за інформаційну безпеку та захист інформації.....	20
<b>Список джерел</b> .....	22

## ВСТУП

В умовах розвитку глобального інформаційного суспільства, у тому числі й українського, виконання державою її конституційних обов'язків, надання державно-управлінських послуг громадянам супроводжується розширенням використання інформаційно-комунікаційних технологій. При цьому, найбільш ефективним засобом таких комунікацій у мережі Інтернет, наразі, є система електронного урядування, використання якої забезпечує продуктивну взаємодію всіх гілок влади як між собою, так і з суспільством та значно спрощує процедури отримання послуг.

Останнім часом у провідних країнах світу реалізуються національні програми адаптації державного управління до умов інформаційного суспільства, що передбачають упровадження системи електронного урядування як нової форми взаємодії влади і суспільства для підвищення якості державно-управлінських послуг. У контексті інтеграційних прагнень України особливого значення набувають запровадження європейських норм і стандартів реалізації державної інформаційної політики, використання вітчизняного та зарубіжного досвіду. Впровадження системи електронного урядування дозволяє владі коригувати адміністративні процеси у визначеному напрямку, удосконалювати організаційний, правовий, ресурсний механізми державного управління.

Електронне урядування, перш за все, забезпечує відкритість і прозорість діяльності органів влади всіх рівнів, а також підвищує довіру громадян до влади, забезпечує більш ефективне і менш витратне адміністрування.

Усе вище сказане актуалізує необхідність викладання дисципліни «Електронне урядування» і формування у студентів комплексу професійної компетентності, щодо системи електронного урядування з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій.

Дані методичні вказівки базується на матеріалах, напрацьованих колективом авторів, що представляють Національну академію державного управління при Президентові України, Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України за підтримки Організації з безпеки та співробітництва в Європі та Координатора проектів ОБСЄ в Україні у навчальному виданні «Електронне урядування. Опорний конспект лекцій» (С. В. Дзюба, І. Б. Жиляєв, С. К. Полумієнко, І. А. Рубан, А. І. Семенченко. За редакцією А. І. Семенченка).

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1**

### **Вступ до курсу. Концептуальні засади електронного урядування.**

#### **Етапи впровадження електронного урядування**

**Мета заняття:** закріпити теоретичні знання з концептуальних засад електронного урядування; забезпечити активну участь студентів в обговоренні актуальних проблем електронного урядування [5].

#### **Завдання 1.1**

*Питання для обговорення:*

1. Актуальність, мета, завдання, структура, об'єкт і предмет вивчення, міждисциплінарні зв'язки курсу електронне урядування.
2. Електронний уряд і електронне урядування поняття і суть.
3. Електронна демократія поняття і суть.
4. Поняття інформаційного суспільства. Назвіть основні риси і особливості сучасного інформаційного суспільства.
5. Поняття інформації, інформаційної системи, інформаційної мережі, доступу до інформації і знань, інформаційної технології, інформаційно-комунікаційної технології.
6. Інформаційний портал, інформаційний ресурс, інформаційне середовище електронного управління, електронні адміністративні послуги, індекс готовності електронного уряду.
7. Історія виникнення е-управління.
8. Теоретичні основи електронного урядування: теорія нового державного менеджменту, теорія політичних мереж.
9. Міжнародні і національні документи відносно ролі і місця держави у розвитку інформаційного суспільства і електронного урядування.
10. Основні цілі, завдання електронного урядування в Україні.
11. Принципи створення і функціонування інформаційної системи «Електронний уряд».
12. Зміст етапів електронного урядування в Україні.
13. Пілотний проект поняття і суть.
14. Основні модулі електронного урядування в західних країнах: G2G - government to government, G2B - government to business, G2C - government to citizens.
15. Моделі електронного урядування [5].

#### **Завдання 1.2**

Сформулюйте основні чинники впливу на розвиток і впровадження електронного управління (що сприяло розвитку і впровадженню електронного управління).

Які передумови виникнення системи електронного управління?

### **Завдання 1.3**

Як співвідносяться поняття «Електронне управління» і «електронний уряд»?

Чому електронне управління називають однією з базових технологій інформаційного суспільства?

### **Завдання 1.4**

Сформулюйте основні ризики і проблеми впровадження і функціонування електронного управління в Україні (на центральному, регіональному і місцевому рівні) [7].

### **Завдання 1.5**

У чому відмінність процесу електронного управління від комп'ютеризації і інформатизації?

Чи можна розглядати інформатизацію як процес, який забезпечує створення інфраструктурної складової електронного управління? Обґрунтуйте свою думку.

### **Завдання 1.6**

Розглянути класифікації взаємодії різних учасників в системі електронного управління (с. 53 Дубов Д. В. Основи електронного урядування. Навчальний посібник / Д. В. Дубов, С. В. Дубова. - Київ.: Центр навчальної літератури, 2012. - 176 с. [4]).

### **Завдання 1.7**

Вітчизняний досвід впровадження електронного управління

Знайдіть, проаналізуйте і підготуйте аналітичний матеріал про впровадження електронного управління на загальнодержавному або місцевому рівні (Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів, області, району, міста, організації, на вибір студента, але без збігів).

### **Теми рефератів**

1. Ризики впровадження електронного урядування.
2. Глобалізація та інтеграція як фактори впливу на електронне урядування.
3. Інформаційне суспільство та суспільство знань.

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

### Електронна демократія та електронна держава. Електронне урядування як обов'язкова умова розвитку електронної демократії

**Мета заняття:** ознайомлення слухачів з основами електронної демократії, понятійним апаратом, сутністю, принципами, пріоритетними напрямками, основними завданнями, механізмами, загальносвітовими тенденціями та досвідом провідних країн, основними проблемами з впровадження електронної демократії та шляхами їх розв'язання, нормативно-правовою базою в цій сфері [5].

#### Завдання 2.1

*Питання для обговорення:*

1. Демократія як політичний режим: поняття і принципи.
2. Електронна демократія: поняття, суть, цілі, особливості. Основні переваги е-демократії.
3. Елементи електронної демократії.
4. Сектори і інструменти електронної демократії.
5. Етапи становлення електронної демократії.
6. Пріоритетні напрями розвитку електронних консультацій з громадянами. Інформаційна взаємодія органів влади і зацікавленої громадськості.
7. Електронне голосування: поняття, суть, переваги.
8. Електронний парламент: поняття, суть, принципи діяльності, мотиви впровадження.
9. Інформаційна інфраструктура.
10. Веб-сторінки в парламентській діяльності. Створення парламентських баз даних.
11. Методи спілкування парламентарів і парламентських структур з громадянами.
12. Цифрова нерівність при впровадженні системи електронного управління: поняття, причини виникнення, напрями подолання.

#### Завдання 2.2

Сформулюйте, які умови необхідні для успішної реалізації «електронної демократії» в Україні.

За допомогою Інтернету та інших джерел інформації наведіть конкретні приклади інструментів «електронної демократії» в Україні, інших країнах світу та розкрийте їх зміст [5].

#### Завдання 2.3

##### **Аналіз сайту Верховної ради України**

1. Оглядово ознайомитись із структурою сайту Верховної Ради України ([www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)).
2. Виявити наявність фактографічної інформації на сайті; інформації про керівників депутатських фракцій; комітетів; контактної інформації.

3. Охарактеризувати можливості пошуку офіційних документів на сайті.
4. Навести приклади знайдених на сайті офіційних документів (повна назва, адреса ресурсу).
5. Вказати додаткові відомості про документ (дата прийняття, внесення змін, публікація документу тощо) [1].
6. Можливість переходу на портали інших державних органів.
7. Інформаційне наповнення (яка інформація представлена), оновлення інформації.
8. Інформаційні послуги (що надаються).
9. Інші характеристики сайту.

#### **Завдання 2.4**

##### **Урядовий портал**

1. Ознайомитись з Урядовим порталом ([www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)).
2. Охарактеризувати структуру portalу.
3. Виявити наявність фактографічної інформації на сайті; інформації про посадових осіб; контактної інформації.
4. Охарактеризувати можливості пошуку офіційних документів на сайті.
5. Навести приклади знайдених на порталі офіційних документів (повна назва, адреса, додаткові відомості про документ) [1].
6. Можливість переходу на портали інших державних органів.
7. Інформаційне наповнення (яка інформація представлена), оновлення інформації.
8. Інформаційні послуги (що надаються).
9. Інші характеристики сайту.

#### **Завдання 2.5**

Ознайомитись із офіційним інтернет-представництвом Президента України ([www.president.gov.ua](http://www.president.gov.ua)). Дати коротку письмову характеристику структури та контенту сайту [1].

#### **Завдання 2.6**

Проаналізувати можливості Центральної виборчої комісії щодо забезпечення інтерактивного голосування [5].

#### **Теми рефератів**

1. Глобальні комп'ютерні мережі: основні поняття, принципи функціонування. Пошукові системи.
2. Електронна демократія як різновид прямої форми демократії.
3. Електронні вибори, як Інтернет допомагає волевиявленню.
4. Оцінка та контроль діяльності органів влади з боку суспільства та бізнесу з допомогою технологій електронного урядування.



## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

### Державна політика та державне управління розвитком інформаційного суспільства та електронного урядування. Системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування

**Мета заняття:** вивчення основних державних джерел інформації про стан і перспективи розвитку електронного урядування, їх можливостей щодо забезпечення вимог до формування та реалізації державної політики та державного управління електронним урядуванням; сформулювати практичні навички здійснення порівняльного аналізу міжнародних систем індикаторів розвитку інформаційного суспільства та впровадження електронного урядування із системою статистичних показників у цій сфері [5].

#### Завдання 3.1

*Питання для обговорення:*

1. Поняття «Державна політика». Етапи розробки державної політики.
2. Державне управління, його характерні ознаки. Система державного управління. Функції державного управління.
3. Державні цільові програми поняття і види.
4. Державна (національна) інформаційна політика, її мета, зміст, основні завдання.
5. Інформаційно-технологічна інфраструктура, характеристика її компонентів. Інформаційні ресурси органів державної влади.
6. Основні завдання управління інформаційними ресурсами.
7. Проблеми інформаційно-аналітичної діяльності в органах державної влади і органах місцевого самоврядування України.
8. Системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства і електронного управління.
9. Основні індекси рівня розвитку інформаційного суспільства.
10. Національна система індикаторів розвитку інформаційного суспільства в Україні.
11. Оцінка електронної готовності України.

#### Завдання 3.2

Проаналізувати сайти Кабінету Міністрів України, окремих міністерств, інших центральних органів виконавчої влади (п'яти на вибір) щодо можливостей:

- 1) оцінки і контролю їх діяльності з боку суспільства та бізнесу за допомогою технологій електронного урядування;
- 2) участі громадян, громадських організацій та суб'єктів господарювання у формуванні державної політики [5].

### **Завдання 3.3**

1. Ознайомитись з «Доповіддю про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства в Україні за 2013 рік» [2].

2. Підготувати спільну для групи презентацію у форматі PowerPoint та доповідь на тему: «Державна політика та управління розвитком інформаційного суспільства та інформатизації» за окремими підрозділами доповіді.

### **Завдання 3.4**

Ознайомтеся з програмою ЮНЕСКО «Інформація для всіх» в цілому та визначте ключові завдання та структуру базової моделі інформаційної політики, специфіку її використання в Україні [5].

### **Завдання 3.5**

#### **Зробити розгорнутий аналіз сайту обласної державної адміністрації**

1. Ознайомитись з сайтами обласних державних адміністрацій (наприклад, Харківської, Луганської, Дніпропетровської, Львівської, Одеської облдержадміністрації). Розкрити їх структуру та охарактеризувати основні елементи.

2. Виявити наявність фактографічної інформації на сайті; інформації про посадових осіб; контактної інформації.

3. Охарактеризувати можливості пошуку офіційної інформації на сайті.

4. Навести приклади знайдених на сайті офіційних документів (повна назва, адреса, додаткові відомості про документ).

5. Проаналізувати сайт Облдержадміністрації за такими позиціями, як: складові карти сайту, функціональні завдання, склад інформаційного забезпечення, склад технологічного забезпечення, можливість переходу на портали інших державних органів, інформаційне наповнення, оновлення інформації, інформаційні послуги.

6. Зробити порівняльний аналіз сайтів обласних державних адміністрацій різних областей, скласти порівняльну таблицю. Зробити висновки.

### **Теми рефератів**

1. Формування державної політики та її реалізація.

2. Оцінювання ефективності електронного урядування.

3. Електронне урядування та протидія корупції.

4. Електронна участь громадян у процесі прийняття державних рішень.

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

### Зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження електронного урядування. Проблеми інтеграції інформаційного простору України у світову інформаційну спільноту

**Мета заняття:** дослідити зарубіжний та вітчизняний досвід впровадження електронного урядування; визначити проблеми інтеграції інформаційного простору України у світову інформаційну спільноту; сформулювати практичні навички здійснення порівняльного аналізу розвитку інформаційного суспільства та впровадження е-урядування.

#### Завдання 4.1

*Питання для обговорення:*

1. Основні підходи і моделі побудови електронного уряду. Базові моделі побудови електронного уряду.
2. Архітектура електронного уряду.
3. Аналіз іноземного досвіду реалізації ініціатив по електронному управлінню.
4. Портал державних послуг. Особливості побудови порталів органів влади в світі. Моделі побудови порталів органів влади.
5. Основні функції Інтернет-порталу органу державного управління. Структура порталу.
7. Структура технологічного забезпечення Інтернет-порталу.
8. Системи міжвідомчої електронної взаємодії уряду.
9. Інфраструктура електронної ідентифікації і авторизації. Електронні ідентифікаційні карти. Електронний цифровий підпис.
10. Електронні паспорти.
11. Системи електронних платежів. Електронні архіви і управління документами. Національні облікові системи (реєстри, кадастри).
12. Впровадження елементів електронного управління в Україні.
13. Єдиний інформаційний простір як сукупність стандартизованих технологій.
14. Принципи сучасної інформаційної геополітики.
15. Напрями розвитку національних інфраструктур і систем.
16. Інтеграція і стандартизація міжгалузевих інформаційних систем.
17. Впровадження ефективних відомчих інформаційних систем.
18. Проблеми формування і використання державних інформаційних ресурсів.

## Завдання 4.2

Через Інтернет ([www.nc.gov.ua](http://www.nc.gov.ua)) ознайомитися з головними державними порталами електронного уряду:

Росія – [www.gosuslugi.ru](http://www.gosuslugi.ru)

Білорусь – [www.portal.gov.by](http://www.portal.gov.by)

Казахстан – [www.egov.kz](http://www.egov.kz)

Азербайджан – [www.e-government.az](http://www.e-government.az)

Молдова – [www.egov.md](http://www.egov.md)

Вірменія – [www.e-gov.am](http://www.e-gov.am)

Узбекистан [www.gov.uz](http://www.gov.uz)

Естонія – [www.ega.ee](http://www.ega.ee),  
[www.eesti.ee/rus/](http://www.eesti.ee/rus/)

Грузія – [www.e-government.ge](http://www.e-government.ge)

Великобританія I  
[www.gateway.gov.uk](http://www.gateway.gov.uk)

[www.direct.gov.uk](http://www.direct.gov.uk)

Швеція – [www.electronicgovernment.se](http://www.electronicgovernment.se)

Канада – [www.canada.gc.ca](http://www.canada.gc.ca)

Туреччина – [www.dpt.gov.tr](http://www.dpt.gov.tr)

Південна Корея – [www.korea.go.kr](http://www.korea.go.kr)

Сінгапур – [www.igov.gov.sg](http://www.igov.gov.sg),  
[www.ecitizen.gov.sg](http://www.ecitizen.gov.sg)

США – [www.usa.gov](http://www.usa.gov), [www.egov.gov](http://www.egov.gov)

Ірландія – [www.gov.ie](http://www.gov.ie)

Німеччина [www.bund.de](http://www.bund.de)

Фінляндія – [www.valtioneuvosto.fi](http://www.valtioneuvosto.fi)

Австралія [www.australia.gov.au](http://www.australia.gov.au)

Франція – [www.service-public.fr](http://www.service-public.fr),  
[www.nernet.gouv.fr](http://www.nernet.gouv.fr)

- 1) Зробити порівняльну характеристику декількох порталів.
- 2) Провести обговорення, які нормативні та технічні підстави необхідні для запровадження подібного сервісу в Україні.
- 3) Порівняти портали е-урядів Росії та Казахстану. Оцінити зручність, доступність та інформативність порталів [5].

## Завдання 4.3

Як Ви вважаєте, чи доцільно враховувати зарубіжний досвід. Що саме із зарубіжного досвіду на Ваш погляд доцільно запровадити?

## Завдання 4.4

**Аналіз інформаційно-технологічного забезпечення Інтернет-порталів центральних, регіональних та місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування**

1. Проаналізувати Інтернет-портали центральних, регіональних та місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування за такими позиціями, як: складові карти Інтернет-порталу, функціональні завдання, склад інформаційного забезпечення, склад технологічного забезпечення, можливість переходу на портали інших державних органів, інформаційне наповнення, оновлення інформації, інформаційні послуги. Інтернет-портали державних установ обрати за узгодженням з викладачем. Кожен студент (або група

аналізують Інтернет-портали різних державних установ.

2. Аналіз Інтернет-порталів оформити у вигляді текстового файлу, який необхідно розіслати всім слухачам групи по електронній пошті.

3. За результатами власного аналізу та надісланих файлів скласти порівняльну таблицю. Зробити висновки [7].

#### **Завдання 4.5**

Ознайомитись з Національною стратегією електронної ідентифікації ([http://dknii.gov.ua/sites/default/files/wb\\_eid\\_20\\_03\\_0.pdf](http://dknii.gov.ua/sites/default/files/wb_eid_20_03_0.pdf)). Визначити основні положення.

#### **Теми рефератів**

1. Досвід Великобританії, США, Канади та ЄС щодо побудови порталів органів влади.

2. Історія виникнення е-урядування.

3. Проблеми інтеграції інформаційного простору України у світову інформаційну спільноту.

### **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5**

**Організаційно-правове забезпечення електронного урядування в Україні.**

**Концепції розвитку інформаційного суспільства в Україні.**

**Концепція розвитку електронного урядування в Україні**

**Мета заняття:** ознайомитись з організаційною та правовою системами забезпечення впровадження електронного урядування в Україні, визначити тенденції їх розвитку, сильні та слабкі сторони, шляхи удосконалення [5].

#### **Завдання 5.1**

*Питання для обговорення:*

1. Нормативно-правове забезпечення впровадження електронного уряду. Основні нормативно-правові акти у сфері е-управління і інформатизації в Україні.

2. Світова практика нормативного регулювання електронного управління.

3. Концепція інформатизації: нормативно-правове забезпечення.

4. Концепція розвитку інформаційного суспільства.

5. Концепція розвитку електронного управління в Україні.

6. Економічні аспекти впровадження і функціонування електронного уряду.

7. Організаційні аспекти впровадження електронного управління.

8. Кадрові аспекти впровадження і функціонування технологій електронного управління.

### **Завдання 5.2**

Вивчити існуючу нормативно-правову базу з е-урядування, використовуючи сайти Президента України [www.president.gov.ua](http://www.president.gov.ua), Верховної Ради України [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua) та Кабінету Міністрів України [www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua).

Побудувати існуючу ієрархію документів з е-урядування, ув'язав їх з відповідними документами з питань інформатизації, розбудови інформаційного суспільства, інформаційної політики та політики інформаційної безпеки.

Запропонувати шляхи удосконалення системи нормативно-правових документів з е-урядування [5].

### **Завдання 5.3**

Назвіть основні документи (Директиви та Рекомендації), якими керуються у Європейських країнах при побудові системи електронного урядування.

Розкрити основні принципи електронного урядування, викладені у «Рекомендаціях з е-урядування Кабінету Міністрів Ради Європи [4].

### **Завдання 5.4**

Ознайомитись на сайті [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua) з завданнями, функціями та повноваженнями основних суб'єктів владних повноважень системи організаційного забезпечення е-урядування, визначених відповідними законами України: «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», «Про Національну програму інформатизації», «Про телекомунікації», «Про захист персональних даних», Указами Президента України: «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України», «Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки», «Про затвердження Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України», «Про затвердження Положення про Державну архівну службу України», «Про Положення про Державну службу України з питань захисту персональних даних», «Про Адміністрацію Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України», «Про Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України», «Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює регулювання у сфері зв'язку та інформатизації України» тощо.

Надати коротку характеристику перелічених нормативно-правових актів [5].

### **Завдання 5.5**

Користуючись Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» та Концепцією

розвитку електронного урядування в Україні:

1. Визначте передумови розвитку інформаційного суспільства в Україні.
2. Основні завдання цілі та напрями розвитку інформаційного суспільства і електронного урядування в Україні.
3. Складові національної політики у цій сфері.

### **Теми рефератів**

1. Право на свободу інформації у системі конституційних прав та свобод людини і громадянина.
2. Необхідність обмеження права на свободу інформації в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку.
3. Захист персональних даних в Україні: стан та перспективи.
4. Відповідальність за порушення права на доступ до інформації в Україні.
5. Перспективи правового регулювання в інформаційній сфері України [1].

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6**

**Інформаційна інфраструктура електронного урядування. Упровадження систем електронного документообігу: робота з електронними документами**

**Мета заняття:** ознайомитись з інформаційною інфраструктурою електронного урядування в Україні, основними тенденціями та проблемами її розвитку, шляхами їх розв'язання [5].

### **Завдання 6.1**

*Питання для обговорення:*

1. Інформаційний простір: поняття і основні компоненти.
2. Технологічна основа інформаційної інфраструктури системи електронного уряду, її складові.
3. Телекомунікаційні і інформаційно-комунікаційні системи.
4. Основні напрями розвитку телекомунікаційних мереж.
5. Географічні інформаційні системи (ГИС) в державному управлінні.
6. Інтернет як основа електронного управління.
7. Електронний документообіг як основа діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Електронний документ. Технологія електронного документообігу. Закон України «Про електронний документ і електронний документообіг», його характеристика.
8. Переваги використання електронного документообігу.

9. Електронний цифровий підпис, основні поняття з нею пов'язані. Національна система електронного цифрового підпису.

10. Механізм електронного цифрового підпису.

### **Завдання 6.2**

Провести аналіз використання систем електронного документообігу (СЕД) та електронного цифрового підпису (ЕЦП) в установі (органі влади) за напрямками:

- застосування систем електронного документообігу в органах виконавчої влади, електронного документу, електронного цифрового підпису як його складової, використання переваг автоматизованого обміну документами між відомствами та побудова електронної звітності.

- переваги електронного документообігу у порівнянні з паперовим документообігом, класифікація та досвід впровадження [5].

### **Завдання 6.3**

Схематично зобразіть архітектурну модель електронного уряду.

### **Завдання 6.4**

1. Ознайомитися з програмними продуктами-складовими інформаційної системи «Електронний уряд», розробленими компанією «Софтлайн»: «Звернення громадян», «Засідання», «Підтримка взаємодії органів державної влади з Верховною Радою», «Картка», «Електронне міністерство», «Діти», «Медична картка».

2. Вивчити мету створення та функціонування, загальну характеристику програмних продуктів та їх можливості, складові модулі.

3. Проаналізуйте інформаційне забезпечення програмних продуктів та технології їх використання в органах державної влади та місцевого самоврядування.

4. Обґрунтуйте доцільність їх використання для підвищення ефективності та якості державного управління [7].

### **Завдання 6.5**

#### **Застосування геоінформаційних систем в електронному урядуванні**

1. Проаналізувати задачі державного управління на загальнодержавному, регіональному, місцевому рівнях і визначити яка геопросторова інформація потрібна для розв'язку цих задач і прийняття відповідного управлінського рішення.

2. Сформулювати основні завдання та можливості геоінформаційної системи для підтримки технологій електронного урядування

3. Запропонувати напрямки створення загальнодержавної геоінформаційної системи та фактори, які впливають на цей процес.



4. Виділити суб'єкти, що зацікавлені у розробці і функціонуванні загальнодержавної геоінформаційної системи, визначити їх роль [7].

### **Теми рефератів**

1. Інформаційна система як система інформаційного забезпечення управлінської діяльності органів виконавчої влади.
2. Основні принципи побудови інформаційно-технічної інфраструктури.
3. Громадська електронна приймальня.
4. Упровадження інформаційних систем управління діяльністю державних установ.
5. Правові, організаційні, технологічні аспекти впровадження системи електронного документообігу в органах державної влади.

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7**

### **Інформаційно-аналітичне забезпечення електронного урядування. Електронні адміністративні послуги**

**Мета заняття:** розглянути інформаційно-аналітичне забезпечення електронного урядування; надати практичні знання щодо отримання електронних адміністративних послуг.

#### **Завдання 7.1**

*Питання для обговорення:*

1. Роль інформації в державному управлінні та місцевому самоврядуванні.
2. Інформаційно-аналітична діяльність. Методологія, технологія та організація процесу інформаційно-аналітичної діяльності.
3. Аналітичні документи, що застосовуються в публічному управлінні.
4. Державна політика та державне управління з питань електронних інформаційних ресурсів. Стан національних електронних інформаційних ресурсів в Україні та тенденції їх розвитку.
5. Національний депозитарій електронних інформаційних ресурсів [5].
6. Адміністративна послуга: поняття, основні ознаки, принципи надання, види.
7. Електронні адміністративні послуги: базові поняття, сутність. Елементарні та композитні адміністративні послуги. Послуги для бізнесу. Послуги для громадян. Послуги органам влади [5].
8. Досвід провідних країн світу з впровадження адміністративних послуг.
9. Критерії оцінювання якості та стандартів надання адміністративних послуг в Україні та в країнах Європейського союзу.
10. Проблеми надання адміністративних послуг в Україні. Основні напрями з удосконалення надання електронних адміністративних послуг в Україні.

## **Завдання 7.2**

Що таке електронні інформаційні ресурси. Представте схематично класифікацію електронних інформаційних ресурсів.

Електронні інформаційні ресурси органів державної влади та органів місцевого самоврядування [5].

## **Завдання 7.3**

**Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державного управління і місцевого самоврядування**

1. Визначити структуру і склад інформаційного забезпечення діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування для прийняття стратегічних рішень щодо досягнення цілей демографічної політики, забезпечення екологічної безпеки регіону, ефективної системи соціальної допомоги, розвитку економіки та господарства регіону, підвищення соціальної комфортності населення, що проживає на підвідомчій території, інвестиційної привабливості регіону, розвитку малого та середнього бізнесу (слухач обирає одну з запропонованих задач державного управління).

2. Сформулювати вимоги до інформаційно-аналітичної системи, яка повинна надавати широкий спектр інформаційно-довідкових та експертно-аналітичних послуг публічній адміністрації [7].

## **Завдання 7.4**

**Проектування процесу надання елементарних та композитних електронних державних послуг**

1. Для обраного органу державного управління або місцевого самоврядування скласти перелік елементарних та композитних послуг, які надаються громадянам та бізнесовим структурам.

2. Для зазначених послуг скласти таблицю атрибутів: мета, формальні правила, ролі, операції (кроки) та послідовність їхнього виконання, виконання операцій у формі спільної роботи та скоординованих дій підрозділів однієї установи або різних установ, відповідальність, законодавче забезпечення та обмеження, ступінь свободи прийняття рішення відповідальної посадової особи; ресурси, які потрібні та використовуються; вхід та вихід процесу (дані та інформація, продукти); потоки інформації; виконання дій над певними об'єктами.

3. Визначити які з запропонованих послуг можуть бути повністю автоматизованими, частково автоматизованими і виконуваними вручну.

4. Зазначити потенціальні переваги та економію від реалізації електронних державних послуг на прикладі обраного органу державного управління [7].

### **Завдання 7.5**

Ознайомтесь з Законом України «Про адміністративні послуги» та дайте відповідь на питання:

1. Що таке адміністративна послуга?
2. Порядок надання адміністративних послуг.
3. Строки надання адміністративних послуг.

### **Завдання 7.6**

Здійснити аналіз переліку адміністративних послуг, що надаються органами державної влади (на прикладі обласної державної адміністрації) та органами місцевого самоврядування (на прикладі виконавчого комітету міської ради).

### **Завдання 7.7**

#### **Вивчення системи електронних державних закупівель**

1. Ознайомитися з нормативно-правовою базою України щодо впровадження та функціонування системи електронних державних закупівель.
2. Проаналізувати її щодо статусу електронної публікації про тендер, процедури публікації, публікації конкурсної інформації, поданні Інтернет-замовлень та Інтернет-пропозицій, публікації конкурсної інформації, захисту інформації щодо учасників конкурсу та їх пропозицій, технології проведення конкурсу.
3. Побудувати схему проведення електронних державних закупівель на прикладі конкретної установи.
4. Зазначити переваги для конкретної установи при проведенні тендерів на закупівлю товарів та послуг в електронному форматі [7].

#### **Теми рефератів**

1. Поняття електронних адміністративних процесів, вимоги до них.
2. Міжнародний досвід впровадження електронних державних послуг (на прикладі країн-членів ЄС, Канади).
3. Удосконалення механізмів електронної взаємодії у суспільстві.

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

### Упровадження інформаційних систем управління діяльністю державних установ. Інформаційна безпека в електронному урядуванні.

#### Система органів влади, що відповідають за інформаційну безпеку та захист інформації

**Мета заняття:** ознайомити студентів з впровадженням інформаційних систем управління діяльністю державних установ; з «основними наявними та потенційними загрозами національній безпеці в інформаційній сфері, загрозами діяльності державних органів та громадян в умовах електронного урядування, опанувати основні принципи безпечного використання можливостей електронного урядування; сформулювати уявлення про технології захисту інформації, сучасні засоби захисту інформації у відкритому інформаційному просторі» [5].

#### Завдання 8.1

*Питання для обговорення:*

1. Принципи і моделі управління суб'єктами господарської діяльності.
2. Методології планування потреб державних установ у фінансових, матеріальних та кадрових ресурсах.
3. Основні контури комплексної інформаційної системи управління установою [6].
4. Інформаційна безпека у системі електронного урядування. Державна політика інформаційної безпеки. Сутність поняття «інформаційна безпека».
5. Об'єкт інформаційної безпеки. Основні закони та підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють питання інформаційної безпеки.
6. Загрози особі, суспільству та державі, обумовлені впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема електронного урядування [5].
7. Основні принципи забезпечення інформаційної безпеки. Завдання захисту інформації. Напрями інформаційної безпеки.
8. Система органів влади, що відповідають за інформаційну безпеку та захист інформації. Функції та завдання системи захисту інформації в електронному урядуванні, її основних суб'єктів [5].
9. Забезпечення інформаційної безпеки електронного урядування. Технології захисту інформації.
10. Комплексні системи захисту інформації в системі державного управління та їх характеристика.
11. Національна система конфіденційного зв'язку: призначення, основні завдання, стан впровадження [5].
12. Забезпечення інформаційної безпеки у країнах ЄС.

### Завдання 8.2

Заповніть таблицю «Загрози інформаційній безпеці України»

Загрози (внутрішні, зовнішні)	Чинники ескалації (причини поширення)	Можливі негативні наслідки

### Завдання 8.3

Заповніть таблицю «Система інформаційної безпеки відносин соціальних об'єктів у межах впровадження електронного урядування»

Форми взаємодії	Чинник загрози	Можливий наслідок	Шляхи попередження загроз
«Уряд-громадяни»			
«Уряд-бізнес»			
«Уряд-уряд»			

### Завдання 8.4

Заповніть таблицю «Структура компонентів національної інфраструктури захисту інформації» [4]

НАЦІОНАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ				
Законодавча компонента	Технічна компонента	Організаційна компонента	Економічна компонента	Методологічна компонента

### Завдання 8.5

1. Ознайомитися з директивами ЄС з питань кібербезпеки та захисту персональних даних.
2. Ознайомтеся з вимогами Стратегії національної безпеки в інформаційній сфері.
3. Ознайомтеся з вимогами Доктрини інформаційної безпеки України [5].

### Теми рефератів

1. Захист інформації в умовах інформаційного суспільства.
2. Основні елементи механізму інформаційної безпеки України.
3. Міжнародні стандарти права на доступ до інформації.

## СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бібліотеки та електронне урядування : навчальна програма для студентів спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія» денної і заочної форми навчання / уклад. О. В. Бобришева . – Київ , 2011. – 40 с.
2. «Доповідь про стан інформатизації та розвиток інформаційного суспільства в Україні за 2013 рік» / А. І. Семенченко, С. К. Полумієнко. – Режим доступу: [http://www.dknii.gov.ua/sites/default/files/stan\\_informatyzacii\\_20132.pdf](http://www.dknii.gov.ua/sites/default/files/stan_informatyzacii_20132.pdf)
3. Досвід впровадження е-демократії та е-урядування в Україні / О. І. Архипська, О. А. Баранов, С. В. Дзюба та ін.; За ред. С. В. Дзюби. – 2010. - 90 с.
4. Дубов Д. В. Основи електронного урядування : навч. посібник / Д. В. Дубов, С. В. Дубова. – Київ : Центр навчальної літератури, 2012. - 176 с.
5. Електронне урядування : робоча навчальна програма дисципліни «Електронне урядування» для слухачів спеціальності 8.150103 «Управління суспільним розвитком» освітньо- кваліфікаційного рівня магістр / уклад. А. І. Семенченко та І. Б. Жияєв. – Київ : НАДУ, 2012 - 144 с.
6. Клімушин П. С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві: [монографія] / П. С. Клімушин, А. О. Серенок. – Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. – 312 с.
7. Робоча програма з навчальної дисципліни «Система електронного врядування ІДУ» для слухачів спеціальності «Державне управління» освітньо-кваліфікаційного рівня магістр / уклад. А.О. Серенок. – Харків : ХарПІ НАДУ, 2011. - 16 с.

*Навчальне видання*

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ  
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ  
З ДИСЦИПЛІНИ

**«ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ»**

*(для студентів 5 курсу денної форми навчання  
спеціальності 073 – Менеджмент)*

Укладач **ГАЙДУЧЕНКО** Світлана Олександрівна

Відповідальний за випуск *М. К. Гнатенко*

*За авторською редакцією*

Комп'ютерне верстання *К. А. Алексанян*

План 2015, поз. 332 М

---

Підп. до друку 17.09.2015  
Друк на різнографі  
Зам. №

Формат 60x84 /16  
Ум. друк. арк. 1,0  
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет  
міського господарства імені О. М. Бекетова  
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002  
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua  
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:  
ДК № 5328 від 11.04.2017